

Nr 283.

Uppläst och godkänd i första kammaren den 25 september 1914.
, , , , andra kammaren den 25 september 1914.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för understödjande av arbetslösa.

(Statsutskottets utlåtande nr 108.)

Till Konungen.

I en den 1 september 1914 till riksdagen avlåten proposition (nr 279) har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Eders Kungl. Maj:t att såsom bidrag till understödjande av arbetslösa, i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet angivna grunder, använda och av tillgängliga medel, mot framtida anmälan till ersättande, förskjuta ett belopp av förslagsvis 5,000,000 kronor.

Den föreliggande framställningen, vilken avser statens direkta understödjande, medelst kontanta bidrag, av arbetslösa och deras familjer, måste givetvis, oavsett de betydande utgifter, vilka enligt densamma ställas i utsikt, anses vara av en synnerligen betydelsefull natur, såsom innebärande ett statens ingripande på ett verksamhetsområde, där det hittills i regeln tillkommit kommunerna att vidtaga nödiga åtgärder. Emellertid anser riksdagen, att de nuvarande av den utrikespolitiska situationen betingade förhållandena på arbetsmarknaden och inom vårt ekonomiska liv i allmänhet äro av en så extra ordinär natur, att de principiella betänkligheter mot förslaget, som ur ovan antydda synpunkt givetvis måste uppstå, icke

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 14 saml. 97 häft. (Nr 283—284.) 1

böra få ställa sig hindrande i vägen för ett dylikt ingripande, därest omständigheterna i övrigt kunna anses påkalla detsamma.

I detta hänseende vill riksdagen dock framhålla, att utredningen i ärendet icke synes vara av den beskaffenhet, att på densamma kan grundas ett fullt tillförlitligt omdöme om den nuvarande arbetslöshetens utsträckning.

Beträffande den såsom bil. 2 vid statsrådsprotokollet fogade översikten av vissa arbetsförhållanden inom den svenska industrien vid tiden omkring den 15 augusti 1914 kan nämligen erinras, att, såsom jämväl i nämnda bilaga påvisas, det uppgivna antalet arbetslösa endast avser arbetslöshet inom den yrkesgren vederbörande tillhör, men att däremot ingen kännedom vinnes i fråga om den utsträckning, i vilken dessa arbetslösa må hava erhållit arbete på annat håll. Beräkningen av antalet arbetslösa vid nämnda tidpunkt torde alltså få anses vara för hög. Härtill kommer, att, enligt senare uppgifter, tiden sedan den 15 augusti medfört en icke oväsentlig förbättring i förhållandena på detta område. Ehuru riksdagen sålunda icke ansett den förebragta utredningen med säkerhet ådagalägga, att arbetslösheten för närvarande har den omfattning, att den med nödvändighet påkallar ett statens ingripande, på sätt föreslagits, har riksdagen likväl av upplysningar och utredningar, som därutöver stått riksdagen till buds, erhållit den uppfattningen, att arbetslösheten under den stundande hösten och vintern kan befaras bliva så stor, att åtgärder från statens sida för avhjälpande av därigenom uppkommande nöd torde behöva vidtagas.

Härvid vill riksdagen dock med styrka framhålla, att, såsom jämväl i statsrådsprotokollet uttalas, ansträngningarne böra vara i första hand inriktade på förebyggande av arbetslösheten genom beredande av tillgång till arbete och att sålunda utdelande av understöd bör vara ett medel, som tillgripes såsom en sista nödfallsutväg först sedan det visat sig omöjligt att bereda arbetstillfällen, som möjliggöra åtminstone nödtorftig bergning åt de utan egen förskyllan arbetslösa. Denna synpunkt, som givetvis är av den allra största vikt, har också av Eders Kungl. Maj:t beaktats, i det att i de av Eders Kungl. Maj:t den 10 september 1914 fastställda instruktioner för kommunala hjälpkommittéer och länshjälpkommittéer såsom den första uppgiften för kommittéerna angivits arbetsförmedling och beredande av arbetstillfällen.

I detta sammanhang vill riksdagen icke underlåta att framhålla, huru som det skulle varit synnerligen önskvärt, att Eders Kungl. Maj:t kunnat för riksdagen framlägga en plan för ordnande av de allmänna arbeten, som man tänkt sig böra bedrivas med särskild hänsyn till nödvändigheten av att avhjälpa eller minska arbetslösheten.

Beträffande grunderna för understödets utgående har riksdagen intet att erinra mot vad departementschefen i sådant avseende föreslagit. Då statsunderstödet intill angiven maximigräns skall utgå med lika stort belopp som kommunens bidrag samt detta senare är avsett att helt eller delvis kunna utgå i naturaförmåner, har riksdagen endast velat påpeka vikten av ett noggrannt övervakande av att vid värdesättandet av dessa naturaförmåner i penningar för bestämmande av statsbidragets storlek oskäligen prisberäkningar icke tillämpas. Vidare vill riksdagen beträffande nu förevarande del av ärendet framhålla, att då riksdagen sålunda i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag medgiver understödets utgående i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen angivna grunder, i den möjlighet till jämkning i dessa grunder, som härigenom inrymmes åt Eders Kungl. Maj:t, icke får anses inbegripen rätt att höja de föreslagna maximiunderstödens belopp.

Riksdagen anser sig slutligen böra uttala, att de åtgärder, som för understödjande av arbetslösa nu vidtagas, icke få anses prejudicierande för en framtida lösning av frågan om arbetslöshetsförsäkringen.

Vidkommande det för ifrågavarande åtgärder beräknade beloppet, 5,000,000 kronor, har detsamma visserligen synts riksdagen väl högt, men har riksdagen likväl, med fäst avseende därå, att till grund för äskandet endast ligger en förslagsvis gjord beräkning, som, i den mån detsamma kan komma att visa sig för hög, medför en motsvarande minskning i utgiften, icke ansett sig böra motsätta sig Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Riksdagen får sålunda anmäla att riksdagen bemyndigat Eders Kungl. Maj:t att såsom bidrag till understödjande av arbetslösa, i huvudsaklig överensstämmelse med de i statsrådsprotokollet över civilärenden den 1 september 1914 angivna grunder, använda och av tillgängliga medel, mot framtida anmälan till ersättande, förskjuta ett förslagsvis beräknat belopp av 5,000,000 kronor.

Stockholm den 25 september 1914.

Med undersåtlig vördnad.
